

DE WODKATREIN

De Tax Free World Exhibition, die in oktober 1994 werd gehouden in het Palais de Festival in Cannes, werd de meest memorabele in mijn leven. Het is de grootste duty free beurs op het gebied van alcohol, tabak, parfum en luxe cadeauartikelen, en trok importagenten van over de hele wereld. Als general exportmanager Duty free van Dannemann Cigars, voerde ik de jaarlijkse gesprekken met hen.

Op de eerste beursdag kreeg ik in mijn stand bezoek van Jeffrey Willings, een Engelse uitgever van Russischtalige glossy-magazines. Niet alleen wilde hij graag wat advertentiepagina's slijten, maar hij gaf aan ook een geïnteresseerde Rus te kennen die op zoek was naar een premium sigarenmerk voor exclusieve distributie in Rusland.

Het ging om Yacov Tilipman, mede-eigenaar van de Kremlyovskaya Group, die opereerde vanuit Antwerpen, met als voorname activiteit de wodka-export naar Rusland. Dit kwam mij uiterst ongebruikelijk voor; ik veronderstelde dat het waarschijn-

lijk zou gaan om de import van wodka. Maar Jeffrey ontkende dit ten stelligste en wist zelfs te melden dat Tilipman hem had verteld dat hij exporteerde naar Rusland zonder afdracht van enige accijns aan de Russische douane, dus tegen nultarief.

Het hele verhaal werd steeds ongelofelijker en ik vertrouwde het niet erg, dus stelde ik me voorzichtig op. Ik stelde Jeffrey voor dat ik Tilipman zou bezoeken. Mocht het dan inderdaad tot een importcontract van onze sigaren komen, dan zou Dannemann, ons bedrijf, adverteren in vier publicaties van zijn glossy. Maar dan moest Jeffrey me wel introduceren bij deze bijzondere Rus. We gingen meteen op weg.

De Kremlyovskaya Group bleek geen stand op de beurs te hebben, maar wel een reusachtig platbodemjacht, dat lag aangemeerd tussen andere promojachten in de haven van Cannes. Op de kade was al van veraf een negen meter hoge ballon in de vorm van een Kremlyovskaya-fles te zien, die steeds dubbelknakte in de stevige mistralwind.

Bij het jacht werden we verwelkomd door enkele hostesses met de mededeling dat mister Tilipman deze eerste dag niet aanwezig was, omdat hij een afspraak had in het casino van Monte Carlo. Heel merkwaardig, maar wel heel Russisch. Er kon wel een dag later een afspraak worden gemaakt, om 13.00 uur op het jacht. Ik kreeg te horen dat het gesprek niet langer zou kunnen duren dan vijftien minuten.

De volgende dag kwamen Jeffrey en ik stipt op tijd aan bij het jacht. Een hostess begeleidde ons over de loopplank aan boord, waar midden op het dek een man met een donkere zonnebril aan een grote teakhouten tafel zat. Het was Yacov Tilipman. Jeffrey introduceerde me kort en Tilipman vroeg me tegenover hem plaats te nemen. Hij sprak goed Engels met een Amerikaans accent.

Het eerste wat Tilipman deed, was zijn zonnebril afzetten en me zijn visitekaartje voorleggen: een zwart kaartje in hoogglans, met in gouden letters geen andere opdruk dan ‘Yacov Tilipman’. Tilipman droeg een maatpak met een dikke witte krijtstreep, een wit zijden overhemd dat tot de broekriem openstond, een zware gouden ketting rond zijn nek, en lakschoenen met goudkleurige gespen, zonder sokken. Zijn haar was krullend zwart.

Het leek mij verstandig om direct tot de kern van de zaak te komen, dus vroeg ik hem of de informatie van Jeffrey juist was en hij inderdaad interesse had in de exclusieve import en distributie van onze sigaren in Rusland. Een kort ‘yes’ was het antwoord. Vervolgens vroeg ik of ik het goed begrepen had dat de hoofdactiviteit van de Kremlyovskaya Group de export van wodka was vanuit Antwerpen naar Moskou. Ook deze vraag werd met een kort ‘yes’ beantwoord.

Op mijn vraag of het klopte dat er door de Russische douane geen invoerrechten werden geheven op de uit België geïmporteerde wodka, antwoordde hij: ‘Ja, we hebben een systeem zonder belasting. Dat kunt u duty free noemen.’

Ik wist niet goed wat ik hiervan moest denken, dus probeerde ik het gesprek over een andere boeg te gooien. Met een gebaar naar het voor mij liggende visitekaartje, zei ik: ‘U hebt een interessante naam, mister Yacov.’

Hij trok zijn wenkbrauwen op. ‘Vindt u dat?’

Wat moest ik zeggen? Het leek wel een schaakspel.

‘Ja, dat vind ik.’

Terwijl hij me strak aankeek, zei hij: ‘Ik ben een Armeense Jood.’

Ik knikte.

Het gesprek viel stil, dus vroeg ik snel of zijn wodka-transporten

over de weg plaatsvonden, omdat er vooral in Polen veel overvallen op vrachtwagens plaatsvonden.

Hij antwoordde dat alle transporten vanuit België per trein gingen.

Ik wilde weten of hij zijn containers per goederentrein vervoerde, waarop hij licht geïrriteerd vertelde hij dat hij zijn eigen wodka-trein had. Dat leek me vrij sterk, dus merkte ik op dat hij dan wel een erg grote opslagplaats moest hebben.

Hij glimlachte. ‘Mijn trein past in mijn opslagplaats.’

Op deze vorm van powerplay kon ik maar op één manier reageren, dus glimlachte ik ook en zei: ‘Dan wordt het tijd dat ik in Moskou een kijkje kom nemen.’

Hij knikte. ‘U bent welkom, mister Mossel. Ik zie u over vier weken in Moskou en dan zal ik u rondleiden.’ Dat leek me een uitstekend plan.

Het was duidelijk dat ons gesprek ten einde liep. Maar op het visitekaartje dat voor mij lag, stond alleen een naam. Op mijn vraag waar we elkaar in Moskou zouden ontmoeten, haalde hij een nieuw, dit maal witgekleurd, kaartje uit zijn binnenzak. Daarop stond alleen een telefoonnummer met het kengetal van Moskou.

‘Dit nummer is alleen vanuit Moskou bereikbaar,’ zei hij. ‘Daar hoort u de plaats waar de bespreking zal plaatsvinden.’

De hostess kwam daarop naar onze tafel en vroeg Jeffrey en mij haar te volgen. Na een kort ‘Tot ziens in Moskou!’ was ik weer aan wal, waar een volgend gezelschap stond te wachten om de Rus te spreken.

Op de kade knakte de metershoge Kremlyovskaya-wodkafles nog steeds hulpeloos doormidden bij iedere felle windvlaag. Ik dacht alleen maar: een duty free wodka-trein, dat kan toch niet waar zijn?

ZERO-TAX IMPORTSYSTEEM 3

Direct na terugkomst in Nederland ging ik naar het Russische consulaat aan de Scheveningseweg in Den Haag. Daar stonden altijd veel zakenmensen in de rij, want voordat je aan de beurt was, moest je vaak een kwartier of langer buiten wachten. Er is een visum dat je nog dezelfde dag kan meenemen, maar dat kost de dubbele prijs. Ik ging altijd voor het gewone visum, dat je een week later kon ophalen.

Begin november vloog ik van Amsterdam naar Moskou. Businessclass, zoals gewoonlijk. Onze KLM-vlucht vertrok 's ochtends om een uur of 9. Ik zat altijd zo ver mogelijk voorin, zodat ik er meteen na aankomst uit kon. We kwamen namelijk altijd vrijwel gelijktijdig aan met een SAS-toestel uit Scandinavië, en als je pech had, stond de trap naar de douane vol met meer dan tweehonderd man, waardoor je anderhalf tot twee uur moest wachten. Er was geen andere mogelijkheid dit te omzeilen, ook niet tegen betaling.

Deze keer had ik geluk en was ik er in een halfuur doorheen. In die tijd werd je paspoort grondig gecontroleerd, werd je zelf van-

achter spiegelwanden geobserveerd en keken geüniformeerde douaniers je strak in de ogen om te zien of de pasfoto wel een gelijkenis vertoonde met de aanbieder. Toen alles in orde was bevonden, werd het paspoort afgestempeld en kon ik door het klaphekje naar buiten om mijn koffer op te halen.

In de aankomsthal van het vliegveld verdrongen meer dan honderd taxichauffeurs elkaar om een rit naar de stad binnen te halen. Ik wist inmiddels dat je altijd van tevoren een prijs moest afspreken, goed moest opletten, en nauwkeurig moest inschatten wie betrouwbaar overkwam. Ik vond het ook een soort sport en ging nooit voor de loketten staan waar lange rijen toeristen wachtten tot hen een officiële taxi werd toegewezen. In een officiële taxi kon je net zo goed bedonderd worden als in een onofficiële. Bovendien durfde ik het wel aan om zelf te onderhandelen.

Als ik in Moskou was, logeerde ik altijd in het oude Marco Polo-hotel aan de Tverskaja Boulevard, dat na grondige renovatie tegenwoordig het Sheraton Palace Hotel heet. Dit uitstekende hotel met zijn ruime lobby, vlak bij het centrum, was een verademing in vergelijking met het Intourist Hotel, waar je in de jaren zeventig als buitenlander verplicht was om te slapen. Intourist, dat inmiddels al lang afgebroken is, lag dicht bij het Rode Plein en was een typisch staatshotel. Na de val van de Muur kwam er in de jaren negentig echter een nieuwe lichtung hotels in westerse stijl, waarvan het Marco Polo een van de eerste was.

Via de receptie van het hotel had ik op voorhand een vertaalster geregeld: Beth, een studente uit Amerika, die literatuur studeerde aan de Staatsuniversiteit van Moskou. Ze kwam uit Boston, wat goed te horen was aan haar typische New England-accent, en ze had al eerder gewerkt voor bezoekende zakenlieden. Ik had haar voor een week vastgelegd, omdat ik niet wist wie de telefoon zou opne-

men voor mijn afspraak met Yacov en op welke locatie wij elkaar zouden ontmoeten. Voor mijn afspraak had ik immers alleen het telefoonnummer in Moskou gekregen. Daar moest ik het mee doen.

Met Beth aan mijn zijde probeerde ik het telefoonnummer op maandag, de dag van aankomst, meteen te bellen. Eerst 's morgens al en toen ook 's middags: het was steeds in gesprek. Ook op dinsdag belde ik steeds tevergeefs. Op woensdag nam de nervositeit toe, omdat ik het hotel maar tot vrijdag geboekt had. Terwijl ik ernstige bedenkingen begon te krijgen, bleef ik proberen het telefoonnummer te bereiken: ik had niet veel keus.

Nadat ik op woensdagmiddag om elf uur al een paar keer zonder succes had gebeld, zat ik in de lobby aan de koffie. Daar zag ik een potige, op een uitsmijter lijkende jongeman binnenkomen en naar de receptie lopen. Hij droeg een spijkerbroek en een t-shirt met op de achterkant het opschrift 'Kremlyovskaya'. Het was alsof ik door de bliksem getroffen werd. Ik kon niet snel genoeg uit mijn fauteuil komen en wees Beth op mijn ontdekking.

Het leek me verstandig om de man geen hand op zijn schouder te leggen, want daar waren dit soort lieden meestal niet van gediend. Dus keek ik hem vriendelijk aan en zei: *'Nice t-shirt.'*

In gebroken Engels antwoordde hij dat hij werkte voor Kremlyovskaya, waarop ik hem vroeg of hij Yacov Tilipman kende.

'Jazeker,' zei hij. 'Daar zit hij.'

Stomverbaasd keek ik langs zijn wijzende arm naar een man in krijtpak, die aan de andere kant van de lobby in een soort ovale koof met zijn rug naar ons toe zat. Om hem heen zaten enkele potige mannen, met ook Kremlyovskaya op hun t-shirt, en een paar man met korte leren jasjes.

Toen ik in zijn gezichtsveld kwam, keerde hij zich half naar me toe en zei ik hartelijk: 'Goede morgen, mister Tilipman!'

Hij grijnsde en stak zijn hand uit. ‘*Ah, the cigarman from Holland!*’ Hij maakte een triomfantelijk gebaar naar de mensen om hem heen, zonder iemand voor te stellen. ‘Ik wist dat u zou komen, maar was te druk. Maar morgen hebt u een afspraak.’

‘Waar en hoe laat?’ vroeg ik.

Een korte handbeweging was genoeg om een van z’n mannen een adres te laten opschrijven, dat hij me beleefd overhandigde.

‘Morgen om twaalf uur,’ zei Tilipman. ‘Vandaag ben ik te druk, maar ik zie u morgen.’ Hij knikte en wendde zich van me af.

Volgens de receptie was het meer dan een uur rijden naar het opgegeven adres, dus namen we om halfelf een taxi. Ik had al verwacht dat het ver buiten het centrum moest zijn. Onderweg vertelde ik Beth dat onze bestemming aan het spoor moest liggen, omdat de wodka trein uit Antwerpen er moest kunnen komen. Maar toen we na een uur de derde, buitenste stadsring om Moskou voorbij waren, zagen we nog altijd geen spoorbaan, dus begon ik me serieus af te vragen of het rangeerstation van Tilipman geen luchtkasteel was.

De taxichauffeur reed onverstoorbaar door. Tot onze grote opluchting zagen we enige tijd later spoorrails naast de weg en heel eind verder een rangeerterrein. Rondom het kort na de Tweede Wereldoorlog gebouwde rangeerstation stond een enorme stenen muur met ingemetselde glasscherven erop. Het leek wel een fort, met een grote poort aan de straatkant. Ik gaf onze chauffeur opdracht om te blijven staan totdat we weer terugkwamen. ‘Het kan even duren.’

Een portier in de portiersloge naast de poort nam ons nors op en vroeg wie wij kwamen bezoeken. Ik noemde de naam Yacov Tilipman. De man keek me verbaasd aan, trok zich terug in zijn

hokje en ging bellen. Na een kort gesprek kwam hij naar buiten, hield de poort voor ons open en zei gediensstig dat we met hem konden meelopen.

Hij ging ons voor over een groot terrein dat vol stond met prefabkantoren, waar achter ieder raam medewerksters druk in de weer waren met computers en telefoons. Ook de vele pick-up-trucks en bestelwagens gaven het geheel een bedrijvige indruk. Hier vond handel plaats en dat stemde mij positief.

We gingen een vrij nieuw gebouw binnen en kwamen via allerlei tussendeuren uiteindelijk in wat het hart van het kantorencomplex bleek te zijn: een witte ruimte met grote witleren fauteuils. Daar werden we verwelkomd door een slanke gastvrouw, die de portier terugstuurde en ons in sappig Vlaams verwelkomde.

‘Welkom, meneer Mossel, ik ben Mathilde, de secretaresse van meneer Tilipman. U bent mooi op tijd, meneer Yacov verwacht u.’

Toen ik zei dat ik daar blij om was, trok ze een verontschuldigend gezicht.

‘Helaas heb ik een nare mededeling: het zal zeker drie uur duren voordat hij u kan zien. Hij verontschuldigt zich, maar hij heeft onverwacht een heel belangrijke gast gekregen en dat gesprek kon geen uitstel vergen. Natuurlijk kunt u koffie en thee krijgen. Maakt u het zich gemakkelijk!’

Ik verzekerde haar dat het niet erg was en dat wij graag koffie wilden. En tegen Beth zei ik: ‘Wat is drie uur, als we al drie dagen aan het wachten zijn?’

We kregen uitgebreid koffie en versnaperingen. Mathilde was uiterst voorkomend en vertelde dat zij en haar collega Vicky voor onbepaalde tijd waren uitgeleend door hun kantoor Trading Un-

limited in Antwerpen, de Belgische exportfirma van Kremlyovskaya. Ze hadden een snelcursus Russisch gevolgd om te kunnen worden ingezet bij Benitex, de importfirma van Tilipman.

Ondanks de positieve stemming nam de spanning langzaam maar zeker toe. Wie zat er in godsnaam bij Tilipman in zijn kantoor, dat hij drie uur nodig had voor een bespreking? En zou hij daarna nog wel tijd voor mij hebben?

Het kantoor van Tilipman bleek direct naast de luxe ingerichte ontvangstruimte te liggen. Af en toe ging er iemand naar binnen of kwam er iemand uit, maar er was geen spoor van Tilipman of zijn gesprekspartner. De tijd verstreek.

Het was bijna drie uur 's middags toen Mathilde een telefoontje kreeg en ons vervolgens blijmoedig meldde: 'Het gesprek is voorbij en meneer Yacov zal u hier straks ontmoeten, samen met zijn gast.'

Vrijwel direct daarna ging de deur van het belendende kantoor open en verscheen Yacov Tilipman, vrijwel hetzelfde gekleed als in Cannes: open shirt, gouden kettingen en lakschoenen met gouden gespen. Achter hem liep een keurige heer in grijs pak met een rode stropdas.

Tilipman keek me glimlachend aan en zei: 'Mag ik u voorstellen: dit is mister Sjamil Tarpitjsev, de minister van Sportzaken van Rusland.'

We schudden handen, waarna Tilipman in het Engels aan de man in het grijs vertelde: 'Deze man is onze toekomstige sigarenleverancier uit Holland.'

De minister knikte vriendelijk. 'Zeer goed, Yacov, dan roken we volgende keer zijn sigaren. En hopelijk handgemaakte sigaren in onze VIP-box.'

Een uitstekend plan, beaamde Tilipman.

Ik kon me niet voorstellen waar deze VIP-box in Moskou zou moeten zijn, maar het klonk goed. Dus zei ik dat ik hoopte dat ze daar snel van onze sigaren zouden kunnen gaan genieten. Sjamil Tarpisjtsjev wenste mij een nog prettig verblijf in Moskou toe, schudde mij de hand en vertrok.

Tilipman nam me hierna mee naar zijn kantoor, waarin een enorm bureau stond. Beth bleef achter bij de Vlaamse secretaresse, want voor vertaling had ik haar niet nodig. In dit geval sprak ik het liefste een op een met deze Rus.

Bij binnenkomst wees Yacov me onmiddellijk op de grote stapel brochures die op zijn bureau lag. Hij noemde me ‘mister Jan’, moedigde me aan om hem Yacov te noemen en vroeg of ik wist wat er die week aan de hand was in Moskou.

Ik wist het niet.

Yacov vertelde me dat er een tennistoernooi was om de Kremlin Cup tussen Rusland en Zweden. De brochures waren de VIP-folders die nog over waren van het evenement.

‘Daarom was de minister van Sport hier,’ legde hij uit. ‘Kremlyovskaya is de hoofdsponsor van het toernooi. Met alle speciale prijzen en begeleidende marketing kost dit evenement mij twee miljoen dollar. Dat zijn heel wat treinen met wodka, zul je wel begrijpen.’

Blijkbaar had hij een goed en prettig gesprek gehad met de minister, want de stuurse, afstandelijke mister Tilipman die ik in Cannes had leren kennen was nu de vriendelijke, toeschietelijke Yacov die alle tijd voor me leek te hebben.

Hij vroeg wat ik wilde weten over Benitex.

Ik had genoeg brandende vragen voor hem. ‘Benitex importeert wodka met een eigen trein uit Antwerpen en heeft bij de Russische douane een nultarief, heb ik begrepen. Is dat juist?’